

מנהיגי חינוך יקרים!

על הפסוק בפרשתנו (ט, כג): "וַיִּקְחֵם שֵׁם וַיִּפֹּת אֶת־הַשְּׁמָלָה וַיִּשְׂימוּ עַל־שִׁכְמָם שְׂנֵיהֶם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיִת וַיִּכְסּוּ אֶת עֶרְוַת אֲבֵיהֶם" כתב רש"י: "אין כתיב כאן ויקחו אלא ויקח, לימד על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת, לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו, שנאמר (יחזקאל לט, יא) אתן לגוג מקום שם קבר".

מובן מאד שיש ערך מוסף משמעותי לאופן קיום המצווה, וההתאמצות במצווה מקנה למצווה זו מעמד נשגב לאין ערוך ממצווה שנעשתה בלי טורח וכבדרך אגב, דבר שבא לידי ביטוי אף בשכר. אך במה נתייחדה הטלית לה זכינו מכח תוספת השקעה במאמץ.

אפשר לומר ששם הזדרז והקדים לקיים את המצווה ולכן זכה לציצית שנאמר לגביה: (מנחות דף מג עמוד ב): "רשב"י אומר: כל הזריז במצוה זו - זוכה ומקבל פני שכינה", וכן כיון שדאג לכסות את אביו זכה לציצית המהווה כעין כיסוי לעיניים, שעל ידי ראייתה זוכים ללא תתורו אחרי עיניכם. לעומתו יפת שהתעב זוכה לשכר בעתיד הרחוק, קבורה לבניו. גם הקבורה היא כיסוי של כבוד, אלא שטלית של מצוה בציציותיה יש בה גם כיסוי רוחני משא"כ הקבורה כיסוי לגוף בלבד כשם שמצווה ללא מאמץ היא פעולה חיצונית שלא מפעילה את כל כוחות הנפש.

הרב סולובייצ'יק הוסיף הסבר אחר להקדמת פעולתו של שם ליפת. שם פעל מתוך מניע מוסרי משום שהמצב בו נתון אביו מחייב למנוע מאביו את הבושה. לעומתו יפת לא התעורר מעצמו אלא רק הצטרף לאחיו וסייע לו כי הנימוס מחייב זאת. אלו כוחות נפרדים ושונים. המוסר מחייב לעשות את הטוב והישר גם כשאין רואה ובחדרי חדרים, ואילו הנימוס תלוי בדעת בני אדם ומתחשב בכבוד הבריות אך רק כשנמצאים בחברתם.

מובא בפוסקים שלובשים את הטלית קטן תחת הבגדים ורק את הציציות משאירים בחוץ. בפעולתו המוסרית זוכה שם וזרעו לטלית הנמצאת בהסתר כשם שהמוסר מחייב גם בסתר. ואילו יפת שפעל מכוח הנימוס, זוכה לקבורה שיסודה כבוד הבריות. הוא מתברך "יפת אלוקים ליפת" יופי חיצוני כשם שהתנהגות טקטית ובנימוס הינה חיצונית. לעומתו שם מתברך בברכה "וישכון באהלי שם", כי להשראת שכינה ראויים מכח הנהגה מוסרית המבטאת מעלה רוחנית.

אמנם אנו כזרעו של שם נתברכנו במוסריות אך ניתן להבין שגם ענין הנימוס מחייב וחל אף לגבינו וזאת על פי מקור נוסף המלמד מהיכן זכינו למצוות הציצית. על אברהם אבינו נאמר שבזכות שאמר "מחוט ועד שרוך נעל", ולא רצה לקחת ממלך סדום מהשלל שהציל, זכה לפתיל תכלת. בטלית יש מלבד פתילים מחוט לבן גם פתיל תכלת. חוט התכלת הנוסף הנראה כלפי חוץ יש בו כבוד ויופי חיצוני.

אברהם מתנהג בצורה המתחשבת בזולת ולא לוקח דבר מאחרים שניצלו על ידו. על פי המוסר היה מותר לו לקחת את מה שהוא הציל אולם הוא מתנהג באופן המתחשב בסובבים אותו על פי קנה מידה נימוסי המתחשב בסביבה. מעצם היותו מזרעו של שם הוא כבר זכה להנהגה מוסרית וקעת בהתנהגותו הוא מוסיף קומה נימוסית על הקומה המוסרית, וזוכה לחבר בין המוסר והנימוס, ולכן מתברך בכפליים בטלית עם פתיל תכלת.

נתפלל שנזכה לאחוז במוסר המחייב גם בחדרי חדרים לצד כבוד ודרך ארץ לכל אדם.

חודש טוב ומבורך, בע"ה גשמי ברכה
מצפים לפגוש אתכם בע"ה בתפילת רבים ז' מרחשוון

שבת שלום ומבורך

שושנה נגר